



**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

HEATHER MORRIS

Călătoria Cilkăi

Traducere din engleză și note de
LUANA SCHIDU

HUMANITAS
fiction

*Nepoților mei, Henry, Nathan, Jack, Rachel și Ashton.
Să nu uitați niciodată curajul, iubirea, speranța dăruite nouă
de cei care au supraviețuit și de cei care nu au făcut-o.*

Aceasta este o ficțiune, întemeiată pe ceea ce am aflat direct de la Lale Sokolov, Tatuatorul de la Auschwitz, despre Cecilia „Cilka“ Klein, pe care a cunoscut-o la Auschwitz-Birkenau, pe mărturiile altor oameni care au cunoscut-o și pe propriile cercetări. Deși țese laolaltă fapte și relatări ale celor trăite de femeile care au supraviețuit Holocaustului, precum și de cele trimise în Gulagul sovietic la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, este un roman și nu reprezintă în întregime realități din viața Cilkăi. Mai mult, anumite personaje sunt inspirate din cele reale, unele reprezentând mai mult decât un singur individ, altele, complet imaginare. Există multe relatări și dovezi despre aceste epoci cumplite din istoria noastră și îi încurajez pe toți cei interesați să le caute.

Mai multe informații despre Cecilia Klein și familia ei, precum și despre Gulag, puteți găsi la sfârșitul acestui roman. Sper că, odată cu publicarea lui, vor continua să iasă la lumină amănunte din viața Cilkăi și oameni care au cunoscut-o.

Heather Morris, octombrie 2019

CAPITOLUL 1

*Lagărul de concentrare de la Auschwitz,
27 ianuarie 1945*

Cilka se uită buimăcită la soldatul din fața ei, membru al trupelor care au pătruns în lagăr. El îi spune ceva în rusă, apoi în germană. Soldatul o domină cu înălțimea lui pe fata de optsprezece ani. *Du bist frei*. Ești liberă. Ea nu știe dacă a auzit cu adevărat aceste cuvinte. Singurii ruși pe care i-a mai văzut în lagăr erau emaciați, subnutriți – prizonieri de război.

Să fie oare posibil ca libertatea să existe? Să fie oare posibil ca acest coșmar să se fi terminat?

Pentru că nu răspunde, soldatul se apleacă și îi pune mâinile pe umeri. Ea tresare.

El își retrage repede brațele.

— Iartă-mă, n-am vrut să te sperii.

Continuă într-o germană poticnită. Clătinând din cap, pare a trage concluzia că nu-l înțelege. Face un gest larg cu mâna și rostește cuvintele din nou, mai rar.

— Ești liberă. Ești în siguranță. Suntem Armata Sovietică și am venit aici să vă ajutăm.

— Înțeleg, șoptește Cilka, strângându-și haina care-i ascunde silueta firavă.

— Înțelegi limba rusă?

Dă din cap că da. Acolo unde a crescut ea se vorbea un dialect slav estic, cel rutean.

— Cum te cheamă? o întrebă blând.

Cilka se uită în ochii soldatului și spune cu voce clară:

— Numele meu este Cecilia Klein, dar prietenii îmi spun Cilka.

— E un nume frumos, spune el.

E ciudat să se uite la un bărbat care nu este unul dintre temnicerii ei, și este totuși atât de sănătos. Ochi limpezi, obraji plini, părul blond care-i iese de sub caschetă.

— De unde ești, Cilka Klein?

Amintirile din fosta ei viață au pălit, s-au încetșosat. La un moment dat, a devenit prea dureros să-și aducă aminte că viața în Bardejov, cu familia sa, a existat.

— Sunt din Cehoslovacia, spune cu voce spartă.

*Lagărul de concentrare Auschwitz-Birkenau,
februarie 1945*

Cilka stă în bloc, cât poate de aproape de singura sobă care dă căldură. Știe că deja a atras atenția. Celelalte femei în putere, inclusiv prietenele ei, au fost scoase cu forța din lagăr de către SS cu săptămâni în urmă. Prizonierii rămași sunt scheletici, bolnavi, sau sunt copii. Și mai e Cilka. Urma să fie împușcați cu toții, dar în graba lor de a scăpa ei înșiși, naziștii i-au lăsat în voia sorții.

Soldaților li s-au alăturat între timp și alții – agenți de contrainformații, după cum a auzit Cilka, deși nu e sigură

ce înseamnă asta —, ca să se ocupe de situațiile pentru care un soldat obișnuit nu este antrenat. Agenții au sarcina de a menține legea și ordinea, în special în ceea ce privește orice posibilă amenințare la adresa statului sovietic. Rolul lor, i-au spus soldații, este să cerceteze fiecare prizonier pentru a-i determina statutul în timpul captivității, în special dacă a colaborat sau a lucrat cu naziștii. Armata germană care se retrage este considerată inamica Uniunii Sovietice și oricine ar fi putut avea vreo legătură cu ea este, din principiu, dușman al Uniunii Sovietice.

Un soldat intră în bloc.

— Vino cu mine, spune el, arătând spre Cilka.

În același timp, o mână o apucă de brațul drept, ridicând-o în picioare. Au trecut câteva săptămâni și este deja o rutină a blocului să-i vadă pe alții duși la interogatoriu. Pentru Cilka e doar „rândul său“. Are optsprezece ani și trebuie să creadă că ei o să-și dea seama că nu a avut de ales și a trebuit să facă ceea ce a făcut pentru a supraviețui. Era asta sau moartea. Nu poate decât să speră că în curând o să se poată întoarce acasă, în Cehoslovacia, și să găsească o cale de a-și duce viața mai departe.

Când este dusă în clădirea pe care Armata Sovietică o folosește drept cartier general, Cilka încearcă să le zâmbescă celor patru bărbați care șed în celălalt capăt al încăperii. Sunt aici pentru a-i pedepsi pe oamenii răi care au ținut-o prizonieră, nu pe ea. E un moment bun: nu va mai muri nimeni. Nu i se răspunde la zâmbet. Observă că uniformele lor sunt ușor diferite de cele ale soldaților de afară. Pe umeri au epoleți albaștri, iar caschetele, puse pe masă în fața lor, au o bandă de aceeași culoare, cu o dungă roșie.

Unul dintre ei îi zâmbește în cele din urmă și îi vorbește pe un ton blând.

— Vrei să ne spui cum te cheamă?

— Cecilia Klein.

— De unde ești, Cecilia? Țara și orașul.

— Sunt din Bardejov, Cehoslovacia.

— Data nașterii?

— 17 martie 1926.

— De când ești aici?

— Am venit pe 23 aprilie 1942, chiar după ce am împlinit șaisprezece ani.

Agentul face o pauză, o studiază.

— A trecut mult timp de atunci.

— Aici, o eternitate.

— Ce-ai făcut aici din aprilie 1942?

— Am supraviețuit.

— Da, dar cum ai făcut asta? Arată din cap spre ea: Nu pari să fi suferit de foame.

Cilka nu răspunde, dar mâna i se duce spre păr, pe care și l-a retezat chiar ea cu câteva săptămâni în urmă, după ce prietenele ei au fost scoase din lagăr.

— Ai lucrat?

— Am lucrat la a rămâne în viață.

Cei patru bărbați schimbă priviri. Unul dintre ei ia o foaie de hârtie și se preface că citește înainte de a vorbi.

— Avem un raport despre tine, Cecilia Klein. Spune că de fapt ai rămas în viață prostituându-te cu dușmanul.

Cilka nu zice nimic, înghite în sec, se uită de la un bărbat la celălalt, încercând să priceapă ce spun, ce se așteaptă să răspundă ea.

Ia cuvântul un altul.

— E o întrebare simplă. Te-ai culcat cu naziștii?

— Erau dușmanii mei. Am fost prizonieră aici.

— Dar te-ai culcat cu naziștii? Ni s-a spus că da.

— Ca mulți alții de aici, am fost silită să fac tot ce mi se spunea de către cei care mă țineau prizonieră.

Primul agent se ridică în picioare.

— Cecilia Klein, o să te trimitem la Cracovia și o să-ți hotărâm soarta acolo.

Acum evită să se uite la ea.

— Nu, spune Cilka, ridicându-se și ea. Nu-i vine să creadă că se întâmplă așa ceva: Nu puteți să-mi faceți asta! Sunt prizonieră aici!

Unul dintre bărbații care n-au mai vorbit până acum o întrebă încet:

— Vorbești germana?

— Da, puțin. Am stat aici trei ani.

— Și mai vorbești și alte limbi, din câte am auzit, și totuși ești cehoslovacă.

Cilka nu neagă; se încruntă, neînțelegând ce înseamnă asta. A învățat limbi străine și la școală, pe altele le-a învățat stând aici.

Bărbații schimbă priviri între ei.

— Faptul că vorbești multe limbi ne face să credem că ești spioană și te afli aici ca să raportezi celor care plătesc pentru informațiile tale. Asta se va investiga la Cracovia.

— Te poți aștepta la o sentință lungă de muncă silnică, îi spune primul ofițer.

Cilka nu reacționează imediat și este înșfăcată de braț de către soldatul care a adus-o aici și târâtă în timp ce-și strigă nevinovăția.

— Am fost forțată, am fost violată! Nu! Vă rog!
Dar soldații nu reacționează; nu par s-o audă. Trec la persoana următoare.

Închisoarea Montelupich, Cracovia, iulie 1945

Cilka se ghemuiește în colțul unei celule umede și puturoase. Se străduiește să țină socoteala timpului care trece. Zile, săptămâni, luni.

Nu discută cu femeile din jurul ei. Oricine este auzit de gardieni vorbind e scos și adus înapoi cu vânătași și cu hainele sfâșiate. Taci, fă-te mică, își spune, până când o să știi ce se întâmplă și ce poți să spui sau să faci. Și-a rupt o bucată din rochie ca să și-o lege peste nas și gură în încercarea de a diminua duhoarea de excremente umane, umezeală și mușegai.

Într-o zi, e scoasă din celulă. Slăbită de foame și epuizată de efortul de a sta trează, siluetele gardienilor, zidul și pardoseala îi par imateriale, ca într-un vis. Stă la coadă în urma altor prizonieri pe un coridor, înaintând încet spre ușă. Poate să se sprijine o clipă de un perete cald, uscat. Coridoarele sunt încălzite pentru temniciperi, dar celulele, nu. Și, cu toate că vremea de afară trebuie să fie deja blândă, închisoarea pare să rețină frigul nopții și să-l păstreze și ziua.

Când îi vine rândul, Cilka intră într-o încăpere în care un ofițer stă la birou, cu fața scăldată în lumina verzuie a unei lămpi. Soldații de la ușă îi fac semn că trebuie să se ducă până la birou.

Ofițerul se uită la foaia de hârtie din fața lui.

— Cecilia Klein?

Ea se uită în jur. E singură în cameră cu trei bărbați zdraveni.

— Da?

El își pleacă din nou ochii și citește de pe foaie.

— Ești acuzată că ai lucrat cu inamicul ca prostituată și ca spioană. Ești condamnată la cincisprezece ani de muncă silnică. Semnează hârtia. Semnează aici că ai înțeles.

Cilka a înțeles toate cuvintele ofițerului. A vorbit în germană, nu în rusă. Așadar, e un truc? Simte privirile bărbaților de la ușă. Știe că trebuie să facă ceva. Se pare că nu poate să facă decât ceea ce i se cere.

Ofițerul întoarce foaia de hârtie și îi arată o linie punctată. Literele de deasupra acesteia sunt chirilice – rusă. Din nou, după cum i s-a mai întâmplat de atâtea ori în scurta sa viață, se trezește în fața a două posibilități: una, cărarea îngustă care se deschide în fața ei; cealaltă, moartea.

Ofițerul îi întinde stiloul, apoi se uită plictisit spre ușă, așteptând să intre următoarea persoană de la coadă – pur și simplu își face meseria.

Cu o mână tremurătoare, Cilka semnează foaia de hârtie. Abia când e scoasă din închisoare și îmbrâncită într-un camion își dă seama că iarna s-a sfârșit, primăvara n-a existat, și acum e vară. Deși căldura soarelui e un balsam pentru corpul ei înfrigorat, corpul ei încă viu, strălucirea lui îi rănește ochii. Înainte de a apuca să se adapteze, camionul se oprește brusc. Acolo, în fața sa, e iarăși un vagon de tren, un tren pentru vite, vopsit în roșu.

CAPITOLUL 2

*Un tren spre Gulagul Vorkuta, Siberia,
160 km nord de Cercul Polar de Nord, iulie 1945*

Podeaua vagonului de tren închis e acoperită cu paie și fiecare prizonier încearcă să ia în stăpânire un spațiu mic în care să poată șede. Bătrânele se vaită, bebelușii scâncesc. Sunetul femeilor în suferință – Cilka spera că n-o să mai fie nevoită să-l audă. Trenul stă în gară ore întregi, arșița zilei transformând interiorul vagonului într-un cuptor. Găleata de apă lăsată pentru a fi împărțită se golește rapid. Țipetele copiilor devin disperate, uscate; bătrânele nu mai fac decât să se legene, ca în transă. Cilka s-a sprijinit de perete și se bucură de adierile slabe care pătrund prin crăpăturile minuscule. O femeie se sprijină de ea într-o parte și o spinare îi împinge puternic genunchii îndoșiți. O lasă. N-are rost să te lupți pentru un spațiu care nu există.

Cilka simte că s-a lăsat noaptea și că trenul zvâcnește într-o primă mișcare, cu locomotiva opintindu-se să tragă numărul necunoscut de vagoane din Cracovia. O îndepărtează, se pare, de orice speranță de a se întoarce vreodată acasă.

Așadar, își îngăduise o singură clipă de speranță pe când stătea și aștepta în blocul acela, în *celălalt loc*. N-ar fi trebuit să îndrăznească. E sortită să fie pedepsită. Poate că asta merită. Dar, în timp ce trenul capătă viteză, jură că n-o să mai ajungă niciodată într-un loc precum Blocul 25.

Trebuie să existe și alte moduri de a rămâne în viață decât să fii martor la atâtea morți.

Va afla oare vreodată dacă prietenele ei care au fost silite să părăsească lagărul sunt în siguranță? Trebuie să fie. Nu poate îndura să creadă altceva.

Pe când trenul îi leagănă pe copiii mai mari și mai mici, adormindu-i, liniștea e sfâșiată de urletul unei tinere mame care ține în brațe un prunc emaciat. Copilul a murit.

Cilka se întreabă ce au făcut celelalte femei ca să ajungă aici. Să fie și ele evreice? Majoritatea celor din închisoare nu erau, după cum a dedus auzind diferite conversații. Se întreabă unde merg. Printr-un miracol, ațipește.

O frână bruscă îi aruncă pe pasageri în toate părțile. Se lovesc capete, mâini și picioare sunt sucite, iar oamenii țipă de durere. Cilka își păstrează echilibrul ținându-se de femeia care și-a petrecut noaptea sprijinită de ea.

— Am ajuns, spune cineva.

Dar unde?

Aude niște uși de tren deschizându-se cu zgomot undeva mai în față, dar nimeni nu părăsește vagoanele. E deschisă și ușa lor. Din nou, strălucirea soarelui îi înțepă ochii.

Afară stau doi bărbați. Unul pune o găleată cu apă în mâinile întinse. Cel de-al doilea aruncă înăuntru câteva pâini, apoi trânteste ușa la loc. Obscuritatea îi înconjoară iar. Se pornește o ceartă, căci femeile se luptă pentru un codru de pâine. O scenă mult prea familiară Cilkăi. Țipetele se